

Φωτογραφία: D. Nye

Το πρόβλημα

Η μετανάστευση των μελισσοφάγων την άνοιξη και το φθινόπωρο από την Κύπρο αποτελεί ένα θαυμάσιο γεγονός για τους φυσιολάτρες και πτηνοπαρατηρητές. Συγχρόνως όμως, οι μελισσοκόμοι στην Κύπρο δεν χαίρονται με την έλευσή τους γιατί τους θεωρούν ως ένα από τους κύριους υπεύθυνους για καταστροφές στα μελίσσια τους, επειδή οι μελισσοφάγοι, όπως λέει και το όνομά τους τρώνε μέλισσες.

Επειδή το θέμα με τους μελισσοφάγους και τους μελισσοκόμους προκύπτει τακτικά στην Κύπρο, στο παρελθόν η Δημοκρατία έδινε στους μελισσοκόμους άδειες για εκφοβισμό των μελισσοφάγων.

Ο Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου, με αφορμή αυτό το γεγονός, διοργάνωσε με χρηματοδότηση από το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο (ΕΑΔ) ημερίδα στις 20 Ιουνίου 2011 με τίτλο 'Η επίπτωση των μελισσοφάγων στα μελίσσια και πιθανές εναλλακτικές λύσεις για τη διαχείριση των περιοχών κυψελών (μελίσσια)'. Η ημερίδα αποτέλεσε μια καλή αρχή για τη συνεργασία ειδικών επιστημόνων ώστε να εφαρμοστούν εναλλακτικές λύσεις για τη διαχείριση των μελισσιών.

Φωτογραφία: D. Nye

Ο μελισσοφάγος (*Merops apiaster*)

Οι μελισσοφάγοι είναι μεταναστευτικό, εντομοφάγο είδος που περνά από την Κύπρο την άνοιξη και το φθινόπωρο σε αρκετές χιλιάδες, αλλά συγκεντρώνεται σε συγκεκριμένες περιοχές που λειτουργούν ως 'κωνί' στη αποδημία. Περιοχές της Κύπρου από όπου περνούν πολλοί μελισσοφάγοι το φθινόπωρο είναι το Ακρωτήριο, ο Ακάμας, η πεδιάδα Πάφου, η κοιλάδα Έζουσας και άλλες.

Το είδος έχει μη ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης (χαρακτηρίζεται ως 'Εξαντλημένο') στην Ευρώπη και είναι προστατευόμενο στην Κύπρο από το 2003. Οι λόγοι μείωσης δεν είναι καλά γνωστοί, αλλά πιθανόν η εντατικοποίηση της γεωργίας (εντομοκτόνα), η λαθροθηρία και η 'καταπολέμηση' του είδους να αποτελούν τους κύριους παράγοντες.

Το είδος τρέφεται με μεγάλα έντομα, όπως μέλισσες, μπάμπουρες, σφήκες, μυρμήγκια, λιβελούλες, ακρίδες, σκαθάρια κ.α. Αυτά, τα κυνηγά κυρίως εφορμώντας από ανυψωμένα σημεία επίβλεψης. Σκάβει την φωλιά του σε όχθες και φωλιάζει σε μικρές αποικίες. Στην Κύπρο φωλιάζουν λίγες δεκάδες ζευγάρια.

Το είδος είναι προστατευόμενο βάση της Κυπριακής (152(I)/2003) και της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας (2009/147/EK). Η νομοθεσία επιτρέπει την παραχώρηση παρεκκλίσεων αλλά μόνο όταν υπάρχει έλλειψη ικανοποιητικών εναλλακτικών λύσεων και για συγκεκριμένους μόνο λόγους, και οι όποιες παρεκκλίσεις εφαρμόζονται με αυστηρά ελεγχόμενο και στοχευμένο τρόπο.

'Μύθοι και αλήθειες'

Ο μελισσοφάγος είναι εντομοφάγο είδος, που τρώει πολλά άλλα έντομα που είναι επιζήμια στην γεωργία και μελισσοκομία, π.χ. σφήκες, ακρίδες. Στην πραγματικότητα ένας μελισσοφάγος θα προτιμήσει πιο μεγάλα, πιο δυσκίνητα και χωρίς κεντρί έντομα (Cramp 1999, Fry 1983) και οι μέλισσες αποτελούν τροφή για τους μελισσοφάγους όχι επειδή τις προτιμούν αποκλειστικά άλλα επειδή είναι σε μεγάλη αφθονία και συχνά η πρόσβαση σε αυτές είναι πολύ εύκολη. Για την ακρίβεια ένας μελισσοφάγος κάνει και καλό σε ένα μελίσσι με το να τρέφεται με εχθρούς των μελισσών όπως οι σφήκες.

Επιπλέον μια πρόσφατη μελέτη (Alfallah et al, 2010) έδειξε ότι οι μελισσοφάγοι δεν αποτελούν το κύριο εμπόδιο που αποτρέπει τις μέλισσες να βγουν από την κυψέλη τους για αναζήτηση τροφής, αλλά στοιχεία όπως η διαθεσιμότητα της τροφής και κλιματικές συνθήκες.

Ο πυροβολισμός των μελισσοφάγων εκτός από λάθος και παράνομος, είναι και αναποτελεσματικός σαν μέτρο και μπορεί να επιφέρει και το αντίθετο αποτέλεσμα γιατί οι μέλισσες ορμούν στον σκοτωμένο μελισσοφάγο και τον τσιμπούν και μπορεί έτσι να καθούν πολύ περισσότερες μέλισσες.

Εναλλακτικές λύσεις για αποθάρρυνση των μελισσοφάγων

Εναλλακτικές λύσεις που υπάρχουν είναι οι εξής:

- η χρήση ταινιών και μπαλονιών που αντανακλούν το φως και κυκλώνουν το χώρο των κυψελών,
- κανονάκια θορύβου ή φωνές πανικού για πτηνά,
- γεράκια ρομπότ ή και αληθινά γεράκια,
- η παγίδευση των μελισσοφάγων και μεταφορά τους με αυτοκίνητο μακριά (40χλμ) ώστε να συνεχίσουν το ταξίδι τους, μια μέθοδος που έχει χρησιμοποιηθεί αρκετά στο Ισραήλ, και
- η σωστή τοποθέτηση (ελάχιστη απόσταση 200 μέτρων) των κυψελών μακριά από σημεία εφόρμησης π.χ. σύρματα και καλώδια τα οποία χρησιμοποιούν οι μελισσοφάγοι για να εφορμούν σε μέλισσες.

Βιβλιογραφία

Alfallah HM, Alfitori M. & Hmuda M. (2010) "The impact of bee eater on the behavior of honey bee during foraging". J.Plant Prot and Path, Mansoura University 12: 1023-1034.

Cramp,D.C. (1999) "The birds and the bees: Bee-eaters: Friend or Foe". American Bee Journal 139: 543-545.

Fry C.H. (1983) "Honeybee predation by bee eaters, with economic considerations". Bee World 64: 65-78.

Τι μπορώ να κάνω για να αποτρέψω τους μελισσοφάγους από το μελίσσι μου;

- Δεν υπάρχει η τέλεια λύση και μέθοδος. Χρειάζεται ένα συνδυασμός μεθόδων και εφαρμογών για να είναι αποτελεσματικός ο εκφοβισμός και η αποθάρρυνση των μελισσοφάγων.
- Μπορείτε να διαλέξετε ένα συνδυασμό μεθόδων αποθάρρυνσης αλλά ως βασικό διαλέξτε να μην τοποθετούνται τα μελίσσια σε απόσταση μικρότερη από 200μ από σύρματα, καλώδια ή δέντρα με γυμνά κλαδιά.
- Μην πυροβολάτε τους μελισσοφάγους, ο πυροβολισμός πέραν του ότι δεν είναι αποτελεσματικός, μπορεί να προκαλέσει και μεγαλύτερες ζημιές, επειδή οι μέλισσες ορμούν και τσιμπούν τον σκοτωμένο μελισσοφάγο και πεθαίνουν.
- Αναζητήστε να μάθετε τα αποτελέσματα ειδικής μελέτης που έχει εξαγγείλει το Τμήμα Γεωργίας για τις επιπτώσεις των μελισσοφάγων στα μελίσσια.
- Επικοινωνήστε με τους φορείς που αναφέρονται στο φυλλάδιο για περισσότερες πληροφορίες.

Στοιχεία επικοινωνίας

Τμήμα Γεωργίας, Κλάδος Προστασίας Φυτών και Μελισσοκομίας

- Διεύθυνση: Λουκή Ακρίτα, Τ.Κ. 1412, Λευκωσία
- Τηλ: 22408536, 22408534
- Ηλεκτρονική διεύθυνση: plantprotection@da.moa.gov.cy
- Ιστοσελίδα: www.moa.gov.cy/da

Ταμείο Θήρας

- Διεύθυνση: Υπουργείο Εσωτερικών, 1453, Λευκωσία
- Τηλ: 22867786, Φαξ: 22867780
- Ηλεκτρονική διεύθυνση: wildlife.thira@cytanet.com.cy
- Ιστοσελίδα: www.cypriuswildlife.gov.cy

Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου

- Διεύθυνση: Τ.Θ. 28076, 2090 Λευκωσία, Κύπρος
- Τηλ: 22455072, Φαξ: 22455073
- Ηλεκτρονική διεύθυνση: birdlifecyprus@birdlifecyprus.org.cy
- Ιστοσελίδα: www.birdlifecyprus.org

Παγκύπριος Σύνδεσμος Μελισσοκόμων

- Διεύθυνση: Λεωφόρος Σταυρού 34, 2035, Στρόβολος, Λευκωσία
- Τηλ: 22420051 Φαξ: 22420094
- Ηλεκτρονική διεύθυνση: info@cybees.org

 Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο
Αγροτικής Ανάπτυξης
Η Ευρώπη επενδύει στις αγροτικές περιοχές

Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων
και Περιβάλλοντος
Τμήμα Γεωργίας

Εκτύπωση σε ανακυκλωμένο χαρτί

Μελισσοφάγοι και μέλισσες

Φωτογραφία: D. Nye

Φωτογραφία: Χριστίνα Χριστοδούλου

εθνικό αγροτικό δίκτυο